This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.
The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
https://kksu.co.in/

Digitization was executed by NMM

https://www.namami.gov.in/

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
https://egangotri.wordpress.com/

Accession No: - 8472   M 849
Title: - योगरत्न मालिका
प्रि - 8   13.

KKSU LIBRARY
RAMTEK
441106
M-849
Dist Nagpur

Checked 2012

(1)

योगरत्नमालिका

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

केनठेवावें इति महिन्यानंतर मडक्यातुनक्रढकनिघतिल॥ तेच्यिमव्याने घेउनगका
स्याच्या ताटांत सोडावें सोन्या प्रमाणे रंग्याव डल्या म्हणजें ते काढे घेउन काचाचीकुपी
मध्ये घालावें॥ बाजरिच्या तुष सा दाहा शेरा च्या रसे ज उन कुपिच्याखाले ५ पांच
सेर घालुन वर तदुसरया कूपिवर ठेवावि अन खिपासे वरखु ग नया घालाव्या॥
मर्यादा सांच्याने तर तेपा तुनसाचे तेल साले म्हणजें त्यांत तांब्याची कांडि
करून त्यांत अर्कांत बूचकुळुन बतुत तांब्याचें पयास पथ कृपथ करेपाव
डाव्यातें तांब्याची पाने कोळसे अथवा रान रोणि गोव [illegible] रयात घालुन अ
ग्निद्यावा अकार पालुन विस्तो विसउन पाहावें शुध्द होय॥ इति श्री दामोदर सूनु
विरचिते प्राकृत योगरत्ने सूवर्णादि योगानो गाऽदकथनं नाम प्रथमो ऽध्यायः॥१॥ 2

श्री गणेशाय नमः॥ बगलामुखि देवताभ्यो नमः॥ अथ प्राकृत योग रत्न॥ पांच तोळे पा
१ रा ५ सांस पांच तोळे रस घालावा॥ लाजालु पिवळ्या फुलाचि॥ सुमव्या पत्राचिसा चा
१ रसस वापैसा भार पारा तोळ्यास घालुन मृण्मय बोळके घेउन वर इति खापर घा
लुन उडदाच्या पिठें करून अथवा गव्हांच्या पिठें करून तोंड बांधावें॥ फडक्यें
करून व्येवाव्यें वारू वाचे मागतें बिब बांधवें॥ रान राख्नि सुभार देन अग्नि रार
सुवर्ण होते सस॥ ११॥ भरटि लाउन खिवपंचा धूर जपकरावा॥ निवाल्यावर पारा
व्ये: शुध्द पित्त होय॥ अथ द्वितीय प्रयोग॥ रानडुकर मारून त्याचे मांस घेउन हड
कें वर्जित करावें सवा सेर चोखट हरताळ घेउन पिठ करावें॥ मांसा सलाउ १
नम डध्यांत ठेवावें उखरड्यांत पुरून येक दांति इ महिन्याने पाहाव्यें मात १

काशाच्या पात्रांत पोवळ्याचें भस्म होय ॥ ॥ अनुपान साखरें त्यात पुष्पपा
णांत तेज होये मंदाग्न सार दिजें ॥ ॥ सोप्य भस्म पाऊल वेळा होय भज बहु फळ ॥१॥
रू ई च्यें ~~[illegible]~~ पिकलें पानें सावलीत वाळवावीत ॥ मेद रोग निस सेविजे ॥ ॥१
कलखापरि लिंबाच्यें रसांत रोपा करावा ॥ ॥ रोगाचें बळाबळ पाहुन मात्रा
जरी देणे तर प्रमाण तें दुळस मान अनुजाय तान्या मुळास देणे अनुपान पा
हुन देणे कुळाबाहेर पडत असल तो न पडेल ॥ ॥ साबरिची पीकली पाने
अनून रसांत मिरें उखाळावी आणी थुंपेल कानात घालावें मग रस घालावा
कर्ण व्यथा जाय दिवस ३ अथ वासात ॥ ॥ इंद्रिय जूळाबा ॥ पाषाण

अथ ताम्र भस्म विधी ॥ विरान खिचा कंद अणुन उभा चीरावा देका मध्ये को
२ सून उभा चीरावा ॥ तांत वस्त्र भूरका घालावा ॥ मध्ये मध्ये त्याचा घालावा ॥ त्यावर
अन खिभुरका घालावा ॥ दोन्ही राकलें येक त्रकसून काप डमाती सात घावि
सावलींत वाळवावी ॥ गजपुट देणे सिद्ध होय ॥ १ ॥ केलितनें वासिरन्
घालुन त्याचें तोंडास स मूद्रकेरावें कुसिलन ळिजावी ॥ न खिरवाले वाटि
ढेवावि ॥ थुवा पेडेल तो पानात भून्या सार खा घालुन खावा ॥ दम जाय वाई
वात जाय ॥ १ ॥ मूळव्याधीस औषध ॥ ॥१ हिंगतोळा ॥ ॥ वांवडींग ॥
२ बाळंतिच्या सेउ पाला एकत्र कसून मोडास थुंरद्द जें दवस २ ॥ व्यथा जाय ॥ ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

वस्यकणेसमुद्रफळखासपुटे ॥ ॥मारन्चें मूत्रांत ॥ सेळन्चें मूत्रांत ॥ म्हसिन्चें मूत्रां
त ॥ दुध्यांत पुटें ॥ ॥ एकुन अटाविस ॥ २८ ॥ तदनंतर त्रि गुंडिच्चें रसांत ३ गाळुन
गोळ्या करावा वस्यपदार्थ होतिल ॥ ॥ अथ पेलास औषध ॥ सेवग्याचें मूळ कि
साल हिंगन बेटाच्या मुळीचीसाल भोपळाडिन्चिसाल सममभागे घेउन गुळांन गोळि
सुपारि समान भक्षावि दिवस २८ अथवां ७ ॥ ॥ अथ पगारास औषध ॥ मोचरस ॥
अजमोदा ॥ सुंठ ॥ धायटिन्चें फुल ॥ घेउन च्यार पैसे दोन भार २ ॥ एकत्र वाटुन दिव
स २ अथवा ७ सप्त अन्न पांन गाईन्चें ताकांत ॥ ॥ अथ सप्त धातु ॥ माक्षिकं तुत्थ
काभ्रं च नीलांजन शिलालकः ॥ रसकः स्येति विज्ञेया एते सप्तोपधातवः ॥ १ ॥ अथ सप्त धा
तु ॥ स्वर्णतारं तांम्र रंगं नागं च भो चतिक्ष्णकं ॥ धातवः सप्त विज्ञेया तत सांन्द्र शोधये बुधः ॥ २ ॥

भेद ॥ रेवंचि ॥ रजाईची ॥ सुराखार टांक ८ ॥ हे चूर्ण करुन समभागे घेउ पानीयेक
त्र करुन व्यावें ॥ गुळा बळ पुहोतिल ३ ॥ ॥ अनंद भैरव माथा उच्यते ॥ ॥ के
शर ॥ कस्तुरि ॥ अकलकरें ॥ अफु ॥ मिरें ॥ स्वाहागि ॥ वत्सनाग ॥ हिंगुळ ॥ बेदाना ॥ कु
कुंम साई ॥ सुंठ ॥ हे औषध्यें सम भागें वाटुन उदक रसें अथवां अलेन्चें रसांत अ
थेवां खल प्रहर येक १ करावा ॥ गुटिका प्रमाण वाटाण्या प्रमाण सर्व रोग पा
हुन अनुपान पथ्य करुन देणे रोग जातील ॥ ॥ अथ स्त्रीवंदेज औषध ॥ ॥
मायफळ ८ ॥ कस्तुरि ८ ॥ मधुंत गोळ मग स्थ्य प्रमाण देणे वंदेज होय प्र ॥ ॥ ॥
अफुच्या प्रकार ॥ जायफळ २ ॥ काळा धोत्रा ॥ येफळ बेल ॥ दो ॥ ळंब ॥ ॥ हे ॥ ॥३॥

दोनप्रहर हताग्निप्रहर २ मगसिथिल साल मगकाहुरसघेई जे ॥ जो वू ळ वर्ण होइ ल
सर्वकार्य करे ॥ सर्वदोषं जातिल ॥ इति श्रीनानाग्रंथ मते विश्वनाथ कृते भस्मो
धारे ग्रथमो [illegible] ॥ ॥ हिमाचल रे स्योत्तरे पार्श्वे मरीचो नाम राक्षसः । तस्य
मूत्रपूरिषाभ्यां अग्नि स्तंभयामि स्वाहा ॥ १ ॥ बामूळ कडुरवा ॥ अथ रोफ
स ओषध ॥ भोयसावरिचा पान ॥ अनुनजो मूत्र अले पकीजे रोफ उतरे ॥
जायफल ॥ जिरे ॥ एक अवादून पारा न करावें अतिसार अमरामेल ॥ ॥
वडावें मूळ लिखि साल टांक १ पाउन परजें खालाड ठनकतासहेल ॥ २ ॥

को हिं द्यावं जें निरसे [illegible] र सरवरें उन्हें वनी ठेविजें मर्दीता मर्दीतां भस्म होय ॥
सर्वकार्यीं तें पडेल ॥ मंडुवा भीतरि उरज्या मूत्राओं तरसग ध्याने तीन २ भार ॥
गंधक वाल भार १ ॥ थालुन जव तें आटे तब खेरा चें तान चाटवें पाटिजें ॥ ॥
स्फटिका सार खंभ सहोय ॥ २ ॥ दुसरें भस्म क्रीया ॥ दोनि मुसा वज्र मुसा कसन
त पामाजि पारा शोधला गंधक भाग समान भाग घालिजें ॥ ते मेळ उन कापड वाति
वादीजे ७ साल वालि वीजे ॥ पारि पालवें हरिताळ तो ळे ३ घालिजें मग तें मुसये
काडे रिपा माजि घालिजें वाळु वरि खाले भरिजें ॥ तो डिडे रिया भी एक वेळ नदी
जें ॥ तो डिनि संधि जें ॥ सूनी वरि ठेवी जें ॥ दीपाग्नि प्रहर २ कीजें मध्याग्नि प्रहर २ ॥

पीप्पलि पिप्पलिमूलं च व्योषं त्रिकनागरैः ।। पाठा विडंगं गजयवा हिंगु भार्ङी वचान्वितैः ।। ।।
सर्षपातिविषाजाजीरेणुकारुदनजीरकं ।। राजवृक्षाजमोदाभ्यां कटुका मूर्वमिश्रीतैः ।। २ ।।
समभागान्वितैः रेतैः स्त्रिफलाद्विगुणा भवेत् ।। त्रीफलासहितै रेतैः समभागो हि गुग्गु
लं ।। द्वगवो नराज्यं जं मे मंग्विकान्न भक्षयेत् प्रातरुत्थितः ।। आर्षासिवात गुल्मं च पांडूरो
गं तथैव च ।। ।। इति योगराजनाम गुग्गुलः ।। ।। मन्मथं स्वनं भुवर्कं कान्या तु
क्षिसोमकं ।। वल्लि ना वेखपं दला रावणस्य रसो महान् ।। ।। वल्लं च नाडि संपूर्णं कंदीय
तेन्या नुपानतः ।। त्र्यकाल क्लिकलं हंति ... सबलं पयः ।। घोरं ति रामबाण र
सः ।। ।। विषोष एककणा टंक हिंगुलैः समचूर्णितं ।। अनंद भैरवं स्यात् गुंजा

।।१५।।

सारमेहजित् ।। इति अनंदभैरवो नाम रसः ।। ।। रसबलि समभागे तु त्र्यहं हिंगुलं पुनः कं द्वि
गुणितं भवेत् वजं नागफेनेन चूर्णं ।। निखिलं विहितं चूर्णं मर्दयेत् द्रुं गनीरे ... हिंगुल
... विषोषि सूतराजो ह्यगस्तिः ।। ।। घृतमरिच पुलो सो पीतमात्रः प्रवाहि हरति
षडतिसारं न जीरजातिफलेन ।। त्रिकटूकमधुयुक्तैः सर्ववातिसंकुलो हरति गु
दविकारं वन्हि मांद्यं ... ।। इति अगस्ति नाम रसः ।। ।। ताम्रं व्योमं च विभूषं
च समभागं नीकारयेत् ।। सचतुरक रसे भाव्यं त्र्यं मज्जुरसेन च ।। ३ ।। गुंजामात्रं प्र
दातव्यं ज्वरादौ सीतपूर्वके ।। ।। पाममेकं ज्वरादौ च रसः सीतारिनामतः ।। ।।
इति सितारिनाम रसः ।। ।। सूतं गंधकनागवारिधि भवं भूतांकुशं व्यामकं ।। ।।

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

ष्टं गराजरसेनैव सर्वमेकत्र मर्दयेत् ॥ अर्कक्षीरेण तोलैकं पोवानानस्थि गलां नजये
त् गरदूतिजेपः ॥ ॥ हेमाभ्रगंधरसटंकणजाप्यतुल्यं दाग्निबालरसयुग्म गु
ल्याद्विमानैः ॥ जंबिरराजफलसप्तपुटैः सुपक्वं चूर्णीकृतं सविषमुष्टिकवल्लिजं
तं ॥ ५ ॥ स्विन्नो रसः सहसितातविषावलीढः सर्वांगसुंदर इति प्रथितो गदारिः ॥
मेहक्षयारुचिबलक्षयकासगुल्मं पांड्वामयभ्रमगदानुदरोगहंति ॥ ५ ॥ सू
तिसिंदुररसः ॥ ॥ तुल्यं टंकणसूतकं विषबलं स्यात्खर्परं तालकं सर्वं
खल्वतले विमर्द्य गुटिका स्यात्करवल्लिद्रवैः ॥ गुंजैकः प्रमिता सशर्क
रयुता स्याज्जीरकेणाथवा वेकद्वित्रिचतुर्थशीतहरणे सीतांकुशो न मतः ॥ ॥

रसपं

११

प्तं भस्मनिदग्ध्यकाफलकिकिनी जीमूतसंयोजयेत् ॥ ५ ॥ भाव्यं चूर्णमिदं च भानु
पयसा मेकैः पृथक्सप्तधा ॥ घ्राणे नासिके संनिपात० गदकान् दुःसंनिपातोजयेत् ॥ ५ ॥
सूतं चूर्णम गारधूममरिचं प्रत्येक गद्याणकं ॥ चतुरख्यरसेन मर्द्दत पलं पश्चात्
सूतं भावितं ॥ ७ ॥ जेपालं मरिचं चतुः शतयुतं वाताग्निविजं लसत् ॥ मुक्तं पञ्चिसुख
ल्वितं द्रुतरंजं बिरनिरैर्वरैः ॥ कुर्यान्माषवदादृतीयवटिका भ्यांबुभु
क्ता भवेत् रात्र्यां पं महसंनिसर्पसकलं सतत्वरं दुर्धरं ॥ ८ ॥ नेत्रांजनमात्रतस्तु कुरुते रू
नाजीर्णरोगे माहां न स्यंति प्रबलाहा गुणयुवा श्रीपूर्वपादोदितं ॥ ९ ॥ रसअंजनः ॥ ॥
गुग्गुलं देवदार्वकं व्योषकोष्ठं करिरकं ॥ वा चातकीगरकामूलं रोहितकस्य च ॥ १ ॥

॥ ५२ ॥ ॥ ५२ ॥

१२

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

13

8

योगराज

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

[OrderDescription]
,CREATED=22.10.20 11:33
,TRANSFERRED=2020/10/22 at 11:35:00
,PAGES=8
,TYPE=STD
,NAME=S0004361
,Book Name=M-849-YOGRATAN MALIKA
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection